

BORNOVA (İZMİR) CIVARINDA YAKALANAN
GÜNDÜZ KELEBEKLERİ HAKKINDA : II.

N İ M E T Ö K T E M

Ege Üniversitesi, Genel Zooloji Kürsüsü Asistanı

Bu yazı daha önce Türk Biyoloji Dergisi'nde neşredilmiş olan makalemizin ikinci kısmını teşkil etmektedir (ÖKTEM 1962). Aşağıda kısaca tanıtmaya çalıştığımız kelebekler sadece Bornova'dan toplanmış olmayıp muhtelif vesilelerle İzmir civarında (Büyük Yamanlar, Bozdağ) yapmış olduğumuz ekskürsiyonlarda elde ettiğimiz numuneleri de ihtiva etmektedir.

İlk olarak *Papilionidae* familyasına mensup olan *Iphiclides podalirius* L. (Şekil: 4) türünden bahsedelim. Esas renk açık sarıdır. Ön kanadın üzerinde az çok dik olan altı tane siyah şerit mevcuttur. Bu şeritlerden ikinci ve dördüncüsü kısadır. Arka kanadın anal bölgesinde mavimsi siyah ve üzerinde turuncu bir renk ihtiva eden büyükçe bir osel görülür. Ucunda sarı nokta bulunan kuyruk ise siyah renklidir. Kanatların alt yüzü daha solgundur. Yine bu familyaya ait ikinci tür *Archon apollinus* Hrbst. (Şekil: 7) tür. Kanatları az pul ihtiva ettiğinden şeffaf bir görünüş arzeder. Ön kanadın ön kenarının hemen altında iki büyük siyah leke vardır. Kanatların kaide kısmı ve ön kanadın damarları siyahtır.

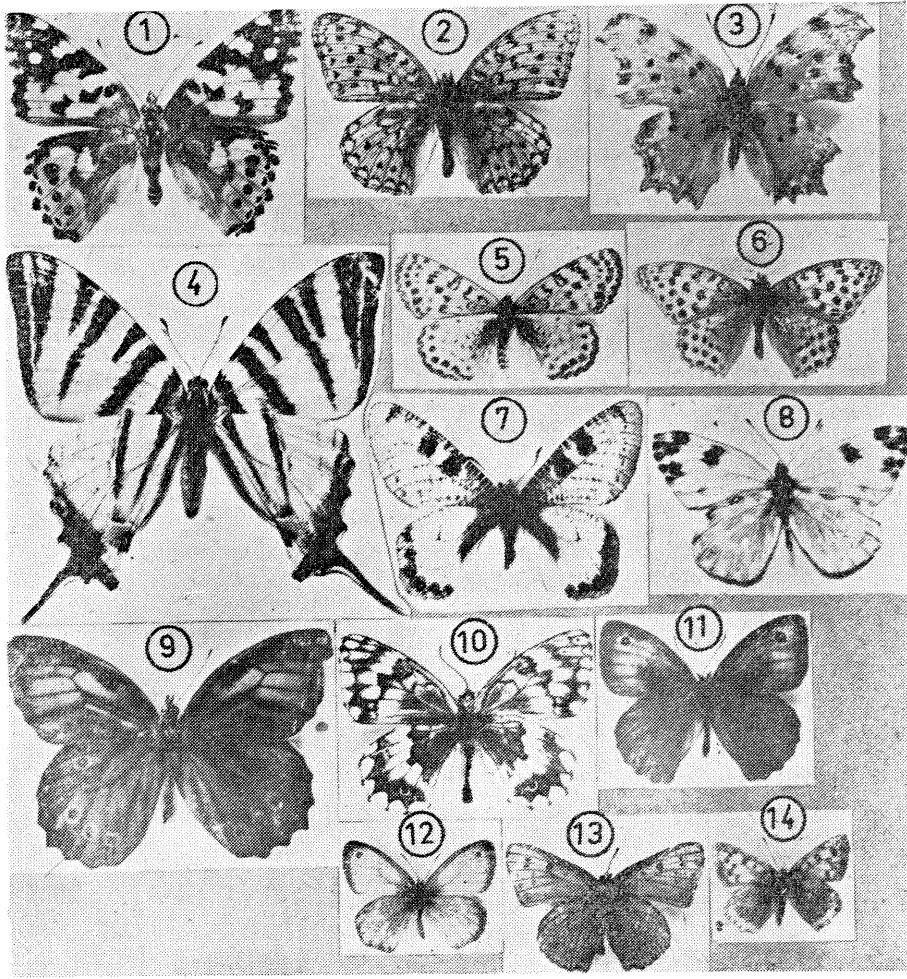
Pieridae'den elimizde sadece *Pontia daphidice* L. (Şekil: 8) türü vardır. Bu kelebekler orta cesamette olup renkleri beyazdır. Ön kanadın orta kısmında büyük bir leke ve apeksinde de çift sıra teşkil etmek üzere dizilmiş siyah lekeler görülür. Arka kanadın alt yüzü, üst yüzüne aksedecek şekilde yeşilimsi renkte karışık bir desen gösterir.

Vanessa cardui L. (Şekil: 1), *Brenthis daphne* Schff. (Şekil: 2), *Issoria lathonia* L. (Şekil: 6), *Polygonia egea* Cr. (Şekil: 3), *Melitaea*

didyma O. (Şekil: 5) türleri *Nymphalidae*'den tayin edilmiş olan materyelimizi teşkil eder.

Bunlardan ilk olarak *Vanessa cardui*'yi görelim. *Vanessa atalanta* L. gibi parlak renkli olmayıp solgun rengi ile dikkati çeker. Kanatlar kızıl pembemsi, kaide kısmı ise bronz rengindedir. Kanadın apeksi ve dış kenarı siyah olup yer yer beyaz renkli lekeler rastlanır. Arka kanatta dört siyah nokta vardır. Kanatların alt yüzü daha açık ve daha pembemsidir. *Brenthis daphne*, parlak kızıl renkli olup kanatlarında dağınık vaziyette siyah renkli nokta ve çizgiler görülür. *Issoria lathonia* türü *Brenthis daphne*'den daha küçüktür. Kelebeğin esas rengi parlak kıızıdır. Bunda da dağınık vaziyette çok sayıda yuvarlak siyah lekeler vardır. Kanatların alt yüzü daha solgun kızıl renkli olup ön kanadın apeksinde bir kaç tane, arka kanatta ise muhtelif büyüklükte sedefimsi lekeler mevcuttur. *Polygonia egea* türü bundan öncekiler gibi kızıl renklidir. Az sayıda dağınık siyah lekeler taşır. Kanatların kenarı derin oymalıdır. Kanatların altı esmer renkli olup birbirlerine az çok paralel zikzaklı çizgiler taşır. Arka kanatta "açı" şeklinde beyaz renkli bir oluk göze çarpar. *Nymphalidae*'den elimizde bulunan son tür *Melitaea didyma*'dır. Diğerlerine nazaran küçük boylu bir kelebeştir. Aynı rengi gösterir. Arka kanadın alt yüzü solgun sarı olup enine seyreden iki şerit taşır.

Satyridae familyasından *Lasiommata roxelana* Cr. (Şekil: 9) da kahverenkli olan ön kanatlarının orta kısmı sarıdır. Arka kanatlar tamamen kahverenkli ve pek bariz olmıyan oselleri ihtiva eder. İkinci tür *Hipparchia algirica* Obth. dir. Renk bakımından bunlarda kahverenkli. Ön kanatlarda biri apikalde olmak üzere iki osel mevcuttur. Osellerin etrafında açık sarı lekeler vardır. Kanatların alt yüzü daha koyu olup öndekinin orta kısmı hafif kızılımsıdır. *Melanargia larissa* Hb. (Şekil: 10) sarı zemin üzerine koyu kahverenkli bir desen ile temayüz eder. Kanatların alt yüzü solgun sarı olup siyah çizgi ve oseller mevcuttur. *Maniola telmessia* Z. (Şekil: 11) da koyu kahverenkli olup ön kanatların orta nahiyesi sarımsıdır. Apekte bir osel göze çarpar. İncelediğimiz *Satyrid*'ler içinde en küçük boylusu *Coenonympha pamphilus* L. (Şekil: 12) tür. Sarı kızılımsı olup kanat kenarları esmerimsi bir şeritle çevrilidir. Ayrıca apekte siyah renkli bir osel mevcuttur.

Ş e k i l :

1. *Vanessa cardui* L., 2. *Brenthis daphne* Schff., 3. *Polygonia egea* Cr.,
4. *Iphiclides podalirius* L., 5. *Melitaea didyma* O., 6. *Issoria lathonia* L.,
7. *Archon apollinus* Hrbst., 8. *Pontia daplidice* L., 9. *Lasiommata roxelana* Cr.,
10. *Melanargia larissa* Hb., 11. *Maniola telmessia* Z., 12. *Coenonympha pamphilus* L.,
13. *Heodes alectoron* Rott., 14. *Lycaena phleas* L., (Şekiller tabii boyun takriben 2/3 [kadar] küçüktür).

Şimdi de bahsetmek istediğimiz kelebekler *Lycaenidae*'ye aittir. *Celastrina argiolus* L. türünde seksüel dimorfizm barizdir. Bu türün erkekleri mavi menekşe rengi ile dikkati çeker. Kanat kenarlarında siyah bir şerit mevcut olup bu şerit dişilerde daha geniş bir yer kaplar. Alt tarafı ise beyazımsı renkte siyah noktalar taşır. İkinci tür *Heodes alciphron* Rott. (Şekil: 13) dur. Bu kelebeğin erkekleri parlak kıvıllı renkli, dişileri daha esmerimsi bir renk gösterir. Ön kanadın üzerinde dağınık vaziyette siyah lekeler vardır. Diğer bir kelebek *Lycaena phleas* L. (Şekil: 14) tır. Bunun da esas rengi kahverengidir. Yalnız ön kanatların orta kısmı ile arka kanatların dış kenarı kıvıllı olup üzerinde siyah lekeler bulunur. Bu familyadan son olarak bahsetmek istediğimiz tür *Heodes tityrus* Pda. tur. Esmer siyahımsı bir kelebek olup gayri muntazam dağılmış siyah lekeler taşır. Bu lekelerden başka kanat kenarlarında yay şeklinde kıvıllı lekeler mevcuttur. Kanatların alt yüzü hafif yeşilimsi gridir.

L İ T E R A T Ü R

1. LATTİN, G. De : Türkiye kelebekleri hakkında. I. (Türkische Lepidopteren I). - İst.Üniv.Fen Fak.Mec. Seri B 15(4): 301-331: 1950.
2. LE CERF, F. : Atlas des Lépidoptères de France. Fasc. 1. Paris, 1944.
3. ÖKTEM, N. : Bornova (İzmir) civarında yakalanan gündüz kelebekleri hakkında: I. - Türk Biol.Derg. 12(1) : 10-13. 1962.
4. PERRIER, R. : La faune de la France. Fasc. 4, 1. Paris, 1926.
5. SPULER, A. : Die Schmetterlinge Europas. I. Stuttgart, 1908.